

Quan Dalí es va treure la barretina

Un documental censurat per TVE demostra que, de primer Boyer i després Solchaga, feren els ulls grossos amb la situació fiscal de Dalí. En canvi, aquest va cedir tot el seu llegat a l'estat.

ARXIU

Any 1983. Els socialistes acaben de prendre amb mà de ferro i majoria absoluta el Govern de l'estat i inauguren una nova era damunt les cendres de la UCD. Javier Solana ocupa el Ministeri de Cultura. El vent li bufa de cara. Especialment la tramuntana: des de l'Empordà arriba a Madrid un discret missatge, un autèntic regal. Salvador Dalí, el geni de Port Lligat, ha canviat en secret el seu testament del 1980 –que beneficiava a parts iguals la Generalitat i el Govern espanyol– i donarà tot el seu llegat a l'estat. Això sí, amb una condició: que no l'empaitin fiscalment.

Dalí sap que està en fals. Té comptes corrents a l'estranger i la residència fiscal a Mònaco. I això, des de l'aprovació de la nova llei fiscal de Fernández Ordóñez, l'any 80, és il·legal. Ara que els socialistes han anunciat que perseguiran el frau fiscal, Dalí té por. No vol que el molestin per aquest motiu, i també exigeix de poder evadir fora de l'estat els seus ingressos per drets d'autor i de propietat intel·lectual. Si el Govern espanyol no ho accepta, tornarà a canviar el testament i ho donarà tot a la Generalitat. Així de clar.

El ministre de Cultura convenç el Govern de la importància –simbòlica i real– del que proposa Dalí. Miguel Boyer, ministre d'Economia, dóna garanties que cap inspector de Finances no trucarà a la porta de les residències del pintor, a Figueres i a Port Lligat. El pacte és verbal, però ferm. Mentrestant, a Barcelona, el Govern català viu refiat. No s'imagina que Dalí s'ha tret la barretina.

Solchaga hi intervé. El mes de juny de 1986, quan ja fa tres anys que el pacte Dalí-Govern espanyol funciona, el pintor empordanès formalitza un contracte amb la societat holandesa Demart cedint-li els seus drets de propietat intel·lectual. La societat és controlada de fet per Robert Decharnes, llavors secretari personal de Dalí. El contracte, vàlid fins a l'any 2004, implica que tots els diners que guanyi el pintor per drets d'autor aniran directament a mans d'una empresa estrangera. Una operació que no es pot realitzar sense

Dalí va exigir al Govern espanyol que no l'empaités fiscalment en canvi del seu llegat. Boyer i, després, Solchaga (a dalt) feren els ulls grossos.

un permís especial de la direcció general de Transaccions Exteriors del Ministeri d'Economia i Finances.

Quan els tècnics de la Direcció General reben la sol·licitud del permís, el primer que fan és comprovar la situació fiscal de Dalí. Els ordinadors no en saben res, de pactes, i menys si són verbals. La pantalla mostra amb tota la cruesa la realitat: Salvador Dalí i Domènech no ha fet mai la declaració de renda. Els funcionaris, ajustant-se a la Ley de Control de Cambios, deneguen el permís sol·licitat.

Dalí s'enfila per les parets. Creu que el Govern ha violat el pacte i amenaça de canviar el testament un altre cop i donar-ho tot a la Generalitat. Per un "excés de zel" d'uns funcionaris, l'operació Dalí és a punt de fracassar. Després d'un intercanvi de comunicacions, el nou ministre d'Economia, Carlos Solchaga, envia una carta definitivament tranquil·litzadora a Figueres: "Tinc el gust de confirmar-li l'autorització per la qual es regularitza la situació del patrimoni que (vostè) va constituir abans de tornar a Espanya, i s'autoritza la cessió temporal de drets d'autor en favor de la societat holandesa Demart Pro Arte B. V.". És a dir, via lliure per a fer el que vulgui. I evidentment, cap referència al fet que Dalí no hagués pagat mai ni un duro a Finances.

Fins aquí les dades contingudes en el documental *El enigma Dalí*, realitzat pel periodista català Juan Manuel Sáenz i lliurat a la direcció de TVE el mes de maig de 1993. Un any i tres mesos després, el documental —que havia de formar part del programa de reportatges d'investigació "Dossier 21"— encara no ha estat emès per la televisió pública. Fart d'esperar, el seu autor ha decidit de denunciar-ho al consell d'administració de TVE i fer públic aquest acte de censura. El reportatge va ser encarregat a Sáenz per la directora d'informatius de Torre España, María Antonia Iglesias.

Es dona la circumstància que *El enigma Dalí* va ser visualitzat i nominat en l'últim Festival de Canes, fet que TVE va silenciar, tot i tractar-se d'un èxit d'un equip de professionals de la cadena. Dels cinquanta-cinc minuts de durada de la cinta, només els cinc minuts finals fan referència al tracte de favor que va rebre Dalí de les autoritats fiscals espanyoles. La resta, també d'alt contingut in-

formatiu, tracta de les falsificacions de quadres de Dalí, i posa en dubte l'autenticitat de les obres suposadament fetes per ell (uns 90 quadres) entre els anys 1982 i 1984, últim període oficial d'activitat de l'artista. El reportatge també demostra que va existir negligència de l'entorn del pintor en l'afer de l'incendi de Púbol i ressegueix la pista dels seus moviments bancaris a l'estranger.

"Vam ser enganyats". El coneixement del contingut del documental de Sáenz ha reobert la polèmica sobre el seu llegat. *El enigma Dalí* recull unes declaracions

ARXIU

'El gran masturbador' (fragment). Aquest quadre de Dalí podrà ser exposat a Figueres —tal com era la voluntat del pintor— des que ERC presentà una Proposició no de Llei al Congrés dels diputats. El gran masturbador tornarà a Catalunya amb Monument Imperial de la Dona-Infant i amb L'Home Invisible.

exclusives del president de la Generalitat, Jordi Pujol, en què aquest diu que la Generalitat no va saber mai res dels tractes secrets de Dalí amb el Govern espanyol: "Ens havien dit que hi havia un testament que repartia a parts iguals l'obra de Dalí entre el Govern central i la Generalitat. Pensem, i no vull ser més negatiu del que és necessari en aquest tema, que vam ser enganyats... i sabem per qui". En una conferència de premsa recent, Pujol no ha volgut personificar les seves queixes en cap ministre i ha dit que la responsabilitat és repartida entre diversos governs socialistes.

En el terreny jurídic, un gabinet d'advocats de Barcelona estudia la presentació d'una denúncia del contracte entre Dalí i Demart per dos motius: primer, perquè en el seu moment Dalí no complia els requisits fiscals per a signar un document d'aquesta mena; segon, perquè Robert Decharnes ha incomplert des de llavors, reiteradament, els termes del contracte, car no ha aportat ni una sola pesseta a la Fundació Gala-Dalí. Si es presenta la denúncia —iniciativa de la família Albareto de Torí, amiga del pintor— probablement s'hi sumarà un grup d'editors catalans de Dalí, encapçalats per Eduard Fornés.

Al Congrés de Diputats, ERC ha sol·licitat a la comissió de control de RTVE una visualització d'*El enigma Dalí* per als diputats. Per Pilar Rahola, "els catalans tenim dret a saber si la Generalitat va ser enganyada respecte al testament de Dalí". Per la seva banda, al Parlament de Catalunya, Josep-Lluís Carod-Rovira ha sol·licitat la compareixença de Joan Guitart, conseller de Cultura, perquè informi de les condicions en què va produir-se la cessió del llegat del pintor i la participació de la Generalitat en aquelles negociacions.

Eduard Voltas